

Het wonderdadige, mirakuleuze, van die „stemmen“ doet aan dat meervoudig-zijn ervan niets af; wonderen toch heeft God bij duizenden aan Israël getoond. Maar „het“ Woord is één en enig.

Let nu maar op. Eerst is er een parool, een „stem“ bij de Jordaan, na Christus' doop door Johannes; Hij staat gereed, om in alle parolen, preken, teksten, het die alle verbindende en uitdragende éne Woord-van-God te doen „zien“ (ook dat!) en „horen“.

Dat is parool-nummer-één. Maar pas als Hij klaar gekomen is met de Bijbel voor ogen, en zo weet: **nu moet ik beginnen met het werk**, pas dan komt er zo'n parool.

Wederom komt er een „stem“ op de berg van Christus' metamorfose-voor-een-ogenblik. Hij hoort zich daar gewillig de offerwetten lezen door Mozes en Elia.

Dat is parool-nummer-twee. En pas, als Hem het **bijbelwoord** is voorgehouden door Mozes en Elia, en Hij daaruit weet: **nu moet ik het kruis aanvaarden**, pas dan komt er dat parool.

En wanneer Hij dicht aan Golgotha genaderd is, dan richt de Christus zich op om in een publieke dienst-des-Woords aan Israël, én aan enkele Grieken, die Hem wilden interviewen, te zeggen waar het op staat: hij sterft, zegt hij, geen heroën-dood in 'n soort van „godenschemering“, doch de tarwedood, de ontbindings-, de perforatie-dood, de dood der offerande. In die principiële, voor een oecumenisch gezelschap voorgedragen vermelding van zijn offerdood, in welke verkondiging Hij aan Joden en Grieken de kern van het **evangelie** (de Bijbel dus) heeft gezegd (geen verzoening zonder voldoening) — komt God Hem publieke approbatie geven op deze Woord-verkondiging, de fundamentele. Ook dan ontsluit zich de zwijsende hemel en spreekt er van boven „een stem“ (Joh. 12).

Dat is parool-nummer-drie. Ook deze dus niet **inplaats** van het Bijbelwoord, en ook niet daarvoor, doch **daarna**. Drie parolen dus.

En telkens zijn er de toeschouwers bij het teken-in-het-parool, de hoorders van het parool-in-het-teken. Die toeschouwers, die hoorders, ze zijn in dit bedrijf onmisbaar. **Het gaat juist om hen:** ze worden allemaal **verantwoordelijk** gesteld; tuba canit: God blaast de bazuin voor een parool, — opdat zij niet te verontschuldigen zouden zijn. Tot het op Gods Woord-terrein opgepakte auditorium dringt door die scherpe hemelstem, die door „parolen“ dringt naar „Woord“. Want de „stem“ (het parool) zegt: **hoort Hem**, luistert naar de Vaste Boodschap.

Nu zul je misschien zeggen: die drie parolen brengen het bewijs van hun goddelijkheid met zich mee; mirakuleus doet zich de hemel open.

Nu, daarin zie je goed.

Maar weet je nu ook, dat de inhoud van die vele stemmen — want die **woorden** zijn distinct in het „geluid“ — geen andere wil zijn dan de inhoud van het constante Woord, bediend door de Christus, aan wie de stemmen tegenover de schare getuigenis geven? Een en hetzelfde wonder van goddelijke krachts-emissie geschiedt in het spreken der onderscheidene stemmen, én ook in de waarachtige Woord-dienst, waaraan zich geven kwam, in onze menselijke natuur, de Christus, de Zoon van God. Alleen maar, om die kracht alleen gaat het niet. Het zijn geen donderslagen-zonder-proza, zonder distinct verneembaar leer-proza. Neen, in elk van die stemmen wordt wat gezegd. En dat zeggen wil gezag oefenen. Het is geen natuur-explosie, doch een Woord-emissie in gezags-manifestatie. Een dagorder: een generaals-parool: hoort Hem! Een „Extra Bericht“, dat naar de Bijbel heenwijst.

Als dus die „stemmen“ spreken, dan komt ons tegemoet de hemelse waarheid in een versterkte uitzending via een op de markt opgestelde luidspreker. „Een“ bijkomende boodschap, die naar „de“ Boodschap wijst.

Het komt in zulke parolen dus op die boodschap aan, op dat proza, dat men kan noteren op een bloecnote.

Zo'n „stem“ is dan ook heel wat anders, dan wat de dichter van Ps. 29 bezingt.

In die psalm van „zeven stemmen“ is het de stem-des-Heren, die „met vreselijk geluid“ breekt boven de grote wateren. Hij dondert, maar Hij zegt niets bepaalds.

Maar de „stemmen“, waarvan hierboven sprake was, zijn heel wat anders. Ze zijn veel méér dan tekens van Gods scheppers-kracht. Zij dringen de hoorders naar het Woord van Gods **herschepers-geweld**. Ze spreken tot Israël of zijn gasten in het taaleigen van de streek. „De gewone man hoort er het zijne van“. Er is geen sprankje kerk-latijn of tempel-hebreuws in.

Hier ontleent God (dezelfde God die in de taal-van-natuur-krachten-zonder-woorden donderen kan) ter fine van een aparte boodschap, van een dag-order voor zijn legers, van een „parool“, woorden en termen aan het aramese woordenboek. Op het terrein, dat God in beslag nam voor de messiaanse openbaring.

Trouwens, niet maar van het aramese woordenboek, doch ook van het rabbinistische catechisatieboek (als ik het anachronisme zou mogen gebruiken) hanteert God de termen, die kernbegrippen, om aan de Zoon zo'n bijkomend getuigenis te geven.

We doelen op het wel meer in ons blad besproken feit, dat de rabbinistische theologie herhaaldelijk heeft uitgesproken, dat de parousie-van-God-in-de-Messias zou worden aangekondigd door de z.g. „bath qól“; dat betekent eigenlijk: de dochter van-de-stem, vrij vertaald: de „stem“, de vox, of filia vocis, het parool, maar dan wonderdadig van boven af uitgezonden.

Uitvoerige tractaten zijn gepubliceerd over die bath qól, als openbaringsmiddel, als attentie-sein, als oproep om eens stil te staan, en zich te bekennen: hier is Jahwe, het rijk Gods is in aantocht, het staat al midden onder ons. De bath qól betekent zo iets als: de gong slaat, God heeft ons wat te zeggen; de klok luidt, er is een extra-bericht. Met name de messiaanse verschijning zou — aldus de rabbinen — door een bath qól zich aan horen kondigen: een legitimatie-teken voor de Zoon-van-God, dat Hij **gezonden was vanwege God**, en niet maar als avonturier op eigen gezag was opgedoken van achter de kerkmuur.

Welnu, in de „stemmen“ heeft inderdaad God aan Israël betuigd: Hij is gekomen tot het zijne, Hij, die Ik Messias noem; gaat Hij Hem nu ook aannemen? Vandaar dat telkens herhaalde: hoort naar Hem. Niet om te gaan „kijken“, doch om te „horen“, geeft de bath qól opdracht, in het aramese proza, dat de stem begeleidt.

Dit is de goedheid Gods.

En meteen zijn gestrengheid.

Hij zelf grijpt het klokkentouw, om, in de taal-der-Joden, hun te zeggen: hier wordt gepreekt. Gepreekt in Mijn Naam. Daárom goift er om „de“ Getuige, om die goddelijke Hypostase, om „de“ Logos, om dat „éne“ Woord, de veelheid der „stemmen“, die van en aan de Christus getuigenis geven. Als de klok luidt, dan kan een enkele dwaas misschien vragen: stop, vertel me eerst eens haarlijn: hoe gaat dat toe? wordt hier aan een touw getrokken of wordt de klok electrisch geluid? Het komt maar op de woorden aan: wordt er getrouwd, is er een begraving, een bidstond, een preek? Hóórt, en laat u informeren!

Zo is 't ook hier. Want dan pas merk je ineens, dat deze drie parolen méér geven, en wat anders, dan de rabbinse bath qól. Dat meerdere ligt in die paar proza-woorden. Een vingerwijzing-in-de-volkstaal: een „advertentie“, zoals vroeger wel Jesaja, of Ezechiël, of Habakkuk moest „aanplakken“ (schrijven) op het publicatiebord van 't Jeruzalems Stadhuis: zo en zo, dit en dat, die en die, een bericht, een boodschap! **Sondermelding, Extra Bericht!**

Met dit verschil echter: van Jesaja, Ezechiël, Habakkuk konden de mensen-van-de-straat wel zeggen: ze zijn maar mannetjes-van-óns-formaat; en: ze kunnen wel gek zijn, in plaats van profeet; en: je kunt maar moeilijk, leek zijnde, onderscheid maken tussen ware en valse profeten (wat trouwens waar was). Maar ditmaal, bij deze „advertenties“, is het geen gewone profeet, die met wat krijt (de bekende „mensengriffel“, d.i. in gewone-menschen-schrift) iets schrijft op het zwarte bord van 't kerkplein van Jeruzalem; want ditmaal is het Gods eigen Stem. De één zegt: het onweert, de ander: een engel nam het woord, een derde weer wat anders, maar iedereen: er was een mirakel, dek je, want de einden van de eeuwen kwamen over ons. Een advertentie „zonder handen“ geschreven: Jezus van Nazareth, die is de Messias, hoort Hem. Nu wordt de boodschap ook nog antihetisch: Hem horen, en geen ander. De advertentie krijgt 't karakter van een ultimatum: Hoort naar Hem, want Hij is de spreker, die Gods diepten u verklaart. Gods eeuwig Woord neemt in Hem menselijke vormen aan; voor mensenvoren wil het klinken, en daarom stelt het in zijn dienst een mensentong en gaat tot de spreek- en denkvorm van de mensen in. De mensen hier-en-nu.

Die „parolen“ zijn dus a-paradoxaal; ze halen wel een streep door rabbinistische dogmatiek aangaande de Messias (zo'n blinker!), doch dragen bouwstoffen aan voor een betere dogmatiek: de Messias is er, Hij is verschenen in een vernederd, een ongewapend man. Geen officier-van-de-garde, maar een ongewapend ridder op een ezel, zo'n werk-beest. Een profeet, die uit het Woord zich legitimeren komt. Uit het Woord, niet eens „uit“ zo'n los parool.

Zo vaak „een“ stem „de“ Logos aanwijst, zo dikwijls zegt de hemel, dat Christus is „de“ Spreker, de wandelende, zich zelf hanterende spreektrumpet des hemels. Hij komt wel spreken, zeggen, wijzen de waarheid en het brood, de weg en het leven, die van boven zijn. Maar zegt dan steeds: „ego eimi“, ik ben het zelf.

En nu wordt het: oppassen. Want nu wordt het: o, wee, als je nu voldaan bent. Socinianen en Arianen hebben geleerd: in het weg-wijzer zijn is de taak van Christus uitgeput. Maar als verlossing alleen maar is zeggen, prediken, dan ware hier het overtuigende, en het ware dan van God, die over de bath qól alleen-beschik-ker is. Dan ware de Christus zo iets als de „Bar-Qól“, de Zoon-der-stem, de mooiste „stem“. In dat geval ware dat „éne“ Woord wel sterker dan die „stemmen“, maar niet absoluut-anders. Indien de Timmermanszoon uit Nazareth alléén maar Spreker-in-proza is, nu, dan moge Hij als „Stem“, als „Vox“, als „Rhéma“, als „Het Parool“ sterker zijn dan al die andere „stemmen“, maar dan is toch het verschil hoogstens dit: de stemmen zijn „bath-qól“, en Hij is dan zo iets als „Bar-Qól“, dochter-van-de-Stem de éne, Zoon-der-Stem de andere. Dan zijn de andere stemmen wegwijzers, Hij is dan de Grote, mooiste, zeg voor mijn part maar: de wandelende, de reizende, de in vlees-en-bloed gekomen **Weg-wijzer**. Maar meer dan de weg wijzen deed Hij dan toch niet. Een wandelende Advertentie, Gods mooiste Rhéma, Gods fijnste Vox, Gods heerlijkst Parool, maar méér ook niet.

Nee, nee, verwonder je niet. Want zo is het gezegd: bijvoorbeeld door Arius; en Athanasius zei: o God, bewaar ons voor zo'n leer van: Christus, als Uw Schoonst Parool.

Daarom zegt de stem: hoort Hem; hij is niet maar de fijnste beredder van het brood, maar het broód. En „brood“ is niet meer „mooi“, zodra 't in functie is gekomen. De bakker moet blijven leven, het brood moet sterven. Johannes' zesde hoofdstuk wordt dan ook in die „stemmen“ van uit de hemel bekrachtigd. En evenzo Paulus' brief aan de Filippijnen: Gods Zoon, zegt Paulus, kwam in vernedering, en werd geheel ontdigd. Hij is de Weg, de Waarheid, en het Leven. Niet maar hun schoonste Advertentie. Hij is niet maar de Mooiste Stem, doch de enige wezenlijke inhoud van Woord Gods en van parolen Gods. Inhoud, substantie, hypostase is Hij van de hoop, substantie van alle verbondsfases, die God heeft ingeleid met steeds nieuwe parolen, verbindende en aan het éne profetische Woord.

't Was moeilijk, zeiden we, voor al die leken uit Jesaja's, Ezechiël's, Habakkuk's dagen, te onderscheiden tussen **ware en valse profeten**. Net zo moeilijk als men het tegenwoordig vindt, wegwijze te worden uit het „probleem“ van **ware dan wel valse kerk**.

Maar 't viel toch nog weer mee.

Immers, door in 't aramese te spreken in de „stem“, en dan in die „stem“ te wijzen naar de Rabbi uit Nazareth, die dagelijks in de tempel zat, met de één aramese pratende, met de ander grieks, de taal van de „ont-

wikkelde“ mensen in die dagen, heeft God tot allen langs die mirakuleuze advertentiweg gezegd: luistert naar Hem. En Hij zelf zei telkens: beproeft Mij dan maar naar de Schriften. Ze werden allen naar de Schriften heengewezen.

En die waren toen al, wat ze vandaag nog zijn: perspieu, doorzichtig.

Dit werpt ons van het buitengewone naar het gewone terug: van een donderslag naar een aramese sententie, een griekse dialoog. En in die alle naar het profetisch Woord; en dat noemt Petrus: morgenster. Een stem, die dondert boven mijn hoofd? Welneen, zegt God, dat donderen is „het“ niet; al is het er, het is maar bijzaak. Hoofdzaak is dit: „nabij u is het woord“, rhéma en Logos, parool en Verbum, stem en Profetie, spreuk en Inhoud-van-de-spreuk, nabij u is het woord, en 't Woord. Gij hoeft het niet uit de hemel te halen. Halen. Niet van overzee te importeren. Importeren. Niet van uit de afgrond op te trekken. Trekken. Het is nabij u, in uw mond en in uw hart. En dit is het woord, dat niet maar van boven over uw hoofd heen gedonderd is, maar onder u verkondigd is. Prope te Verbum. God is transcendent, en daarom kon Hij immanent zijn, in Verbum én parool (Deut. 30; Rom. 10).

Het woord is daarom nu aan jou en mij. Ons parool zij naar zijn Woord. En ook: daaruit.

En: niemand zie een inbeelding-van-het-hart voor een als remplaçant voor 't Woord gekregen „stem“ aan. Het Woord Gods heeft geen remplaçanten.

Natuurlijk is er véél méér te zeggen over de kwestie van het „een woord(je) krijgen“. Dat begrijp je zo wel. Maar ik wou deze keer eens alleen maar de vinger leggen bij die drie **echte**, én: **echt gekregen** „stemmen“ of parolen. Je familie, waarover je schreef, moet niet, als je dit briefje laat lezen, meesmulen: nou ja, dat ging over Christus en niet over ons, „gewone“ mensen. Want ook Christus moest „leeren“, zegt de Hebreërbrief. En daarom is Hij in zijn spreken én in zijn „bevinding“ de hoogste leraar van de zuivere verhouding tussen Gods Woord en onze verspreide aandacht naar buiten én naar binnen.

Met hartelijke groet, je

ADOLPHUS VENATOR.

PERSSCHOUW

NIETS VERANDERD.

Prof. Grosheide verdedigt zich in „Belijden en Beleven“ tegen de klacht, dat hij nogal eens onbeslist is. De merites van deze zelfverdediging laat ik rusten. Hij zegt evenwel, ook wel eens beslist te wezen (editie Ankeveen etc., 17 Aug. 1950):

Wij beginnen met gaarne toe te geven, dat er in ons schrijven verschil is. Soms drukken we ons zeer beslist uit, soms niet. Maar dat heeft ook zijn reden. Dat is niet een doordriven aan den enen kant en een bang zijn aan den anderen kant, maar dat staat in verband met den aard van het onderwerp, dat we behandelen. Wij kunnen dat het best laten zien, door te wijzen op centrale punten, die de laatste jaren in ons blad aan de orde zijn gesteld. Niet om die punten opnieuw te behandelen natuurlijk, doch om in het licht te stellen, waarom we ons soms zeer beslist, soms minder beslist hebben uitgelaten. Aan de voorbeelden, die we geven, want het zijn niet meer dan voorbeelden, we hadden ook andere punten kunnen kiezen, moge men dan zien, waarom we zo en niet anders hebben geschreven.

Wij zijn van oordeel geweest, dat het noodzakelijk was, dat op de Synode van Amsterdam 1936 besloten werd een aantal punten, waarover onder ons verschil van mening aan den dag getreden was, nader te bezien. We hebben ook gemeend, dat de juiste punten waren genoemd, we zijn het volkomen eens geweest met de beslissingen van 1942, we zijn van oordeel geweest, dat de zaak ondanks de bange oorlogsjaren moest worden voortgezet. En tot onze droefheid hebben ook wij het juist moeten vinden, dat het optreden der hoogleraren Schilder en Greijdanus werd gewraakt en dat candidaat H. J. Schilder werd geweerd.

Op dit punt is er bij ons nooit enige aanzeling geweest. Dat wil niet zeggen, dat we elke mogelijkheid buiten sluiten, dat de Synode zich ooit zou vergist hebben of nooit eens 'n woord gesproken heeft, dat beter niet ware gesproken, doch die kwestie is thans niet aan de orde. En nu het omgekeerde. Wij hebben niet onder stoelen en banken gestoken. Dat we het betreurden, dat de Synode een deel van de verklaring van 1905 feitelijk heeft teruggenomen. Evenmin, dat we meenden, dat een zekere ommekeer, die er sinds de Synode van Zwolle aan den dag getreden is, liever niet hadden gezien. Maar — misschien vindt men dat onbeslist, — we zijn daar geen revolutie tegen gaan opzetten, we zijn geen actie gaan voeren en zullen dat ook nu niet doen, al zou misschien een enkele dit van ons vragen, gelijk men het al gedaan heeft. Wij hebben ons bij het besluit en het handelen der synodes neergelegd, omdat we niet kunnen zeggen, dat een ander in strijd was met Gods Woord.

Even later:

In de Indonesische kwestie denken wij anders dan de meeste Gereformeerden. Wij namen niet voor onze rekening sommige ondoordachte uitspraken, die wel door enkele zendingsmensen zijn geuit, maar in het algemeen gesproken delen we het standpunt der zending en we hebben dat ook uit laten komen, iets, wat ons nog al onaangenaamheden heeft bezorgd.

Nog verder:

En nu een laatste punt. We zijn het met hen eens, die den toestand van ons kerkelijk leven vrij zorgelijk vinden. Ook dat hebben wij niet verborgen. Het is waar, dat ook wij niet bij machte zijn gebieken om een weg ter verbetering aan te wijzen, maar opwekken om de ellende te zien en beter te leren kennen, is toch ook al van betekenis.

Nu n minder ten hel onze k uit, dat zeker c de mee sluiting tot het beter is kerken de en i In Am zich e sluiten laten

Conclu ginnen, t den afge voor wat

— NU Nunspeet in de Le Legerpl Het co G 30a, H de Leger J. A. Sc 3412—218

De

Zittin

In het v tember st voor ken juist, war antwoorde kerk of i plaats, es volmacht len, aang stip, waar kerk of k verzonde ben kon.

In de V kunnen n de heer J woond d ds D. K. Zendinga praeses w

De avo: besprekin deze door len en A Synode v nader ond de bezwa gen", of t commissie voldoende vellen.

Na de wezige ho nomen, w voorstel a door haan werd 19—vraagde r prof. Schi stend.

Op voe stemmen van de E het verzo overhede aeren als den met a een bood „de gewo noemde z Zonder stel van c geen depl in het I.K

Dondere commissie Dijk, te H van Fries den Boef

In dit s tal bezwa hielden m van de oe genomen.

Naar aa Haag-Wes dagen, me is, dat d vroeger s stelde het inzake he te zijn, d Den Haag te gaan.

Na enig